

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

**Metodbok
SMAK 2.1**

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
2021

Författare: Arbetsgruppen för SMAK (version 2021-09-07)

Verksamhetsområde

Region Jönköpings län, Regionledningskontoret, Verksamhetsnära funktion

Arbetsplats/enhet

Arbetsmiljöenheten

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon	010 -242 28 30
E-post	arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr:	232100-0057

Innehållsförteckning

Författare: Arbetsgruppen för SMAK (version 2021-09-07).....	2
Verksamhetsområde	2
Arbetsplats/enhet.....	2
1 Bakgrund	1
1.1 SMAK forsknings- och utvecklingsarbete, 2008-2020	2
1.2 SMAK forsknings- och utvecklingsarbete, 2021-.....	3
1.2.1 Hälsohögskolan i Jönköping	3
1.2.2 Linköpings universitet.....	3
1.2.3 Tehran University, Iran	4
1.2.4 VID Specialized University, Norge	4
1.2.5 Företagshälsovårdsbranchen, Sverige	4
1.2.6 Internt utvecklingsarbete på Arbetsmiljöenheten, Region Jönköpings län	4
2 Guide för genomförande av arbete med SMAK	5
2.1 Uppstartsarbete	5
2.1.1 Internt uppstartsarbete	5
2.1.2 Uppstartsarbete med uppdragsgivare/verksamhet.....	5
2.2 Kartläggning/riskanalys	6
2.2.1 Insamling av data	6
2.2.1.1 SMAK-enkäten.....	6
2.2.1.2 Att skicka ut enkät via esmaker.....	6
2.2.1.3 Fördjupad analys	6
2.2.2 Sammanställning av data.....	7
2.2.2.1 SMAK-enkäten	7
2.2.2.2 Fördjupad analys	8
2.2.2.3 Möte med verksamhetens referensgrupp.....	8
2.2.2.4 Reflektioner i intern (företagshälsovården) arbetsgrupp.....	8
2.3 Skräddarsydda insatser	9
2.3.1 Evidensbaserade insatser	9
2.3.2 Participativ arbetsprocess	9
2.3.3 Nytt i relation till arbetsinsats.....	9
2.3.4 Multifaktoriella insatser	9
2.3.5 Flexibla, dynamiska insatser	9
2.4 Utvärdering.....	10
Referenser	11

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

1 Bakgrund

Arbetsförhållanden är en viktig del av Förenta Nationernas mål i Agenda 2030 och syftar till att skydda arbetarnas rättigheter samt bidra till trygga och säkra arbetsmiljöer för alla arbetare [1]. I Sverige är Arbetsmiljöverket den myndighet som har till ansvar att säkerställa trygga och säkra arbetsförhållanden [2]. Arbetsmiljöverket beskriver i sin författningssamling AFS 2001:1 arbetsgivarnas ansvar att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM), med återkommande riskbedömningar, insatser och utvärderingar, för att bidra till goda arbetsmiljöförhållanden. När kunskapen i den egna verksamheten inte räcker till ska företagshälsovården anlitas, som expertresurs, för stöd i SAM [3]. Svensk forskning visar att företagshälsovården endast i mycket liten utsträckning bidrar som stöd i SAM och istället huvudsakligen gör efterhjälpande insatser på individnivå [4].

Arbetsmiljö är ett komplext område där många olika aspekter måste belysts för att förstå arbetsmiljöns komplexitet och effekter på de anställda [5-7]. Vikten av att arbeta multidisciplinärt med multifaktoriell approach i arbetsmiljöarbetet har belysts av europeiska arbetsmiljöbyrån (OSHA) [8].

Sökandet efter en arbetsmetod med vilken företagshälsovården skulle kunna utgöra ett stöd i SAM, inleddes på Arbetsmiljöenheten (intern företagshälsovård i Region Jönköpings län) under 2008. Viktiga kriterier i sökandet var att metoden skulle bidra till multidisciplinärt samarbete där samtliga företagshälsovårdens yrkesgrupper skulle involveras, ha en multifaktoriell approach samt kunna användas för att följa upp och utvärdera värdet av insatser i arbetsmiljön. Inga FHV-metoder med dessa kriterier hittades och Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK) började utvecklas.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

1.1 SMAK forsknings- och utvecklingsarbete, 2008-2020

Arbetet inleddes med aktionsforskning, mellan 2008-2014 och SMAK enkäten utvecklades gradvis för att optimera nytta och användarvänlighet i praktiskt arbete.

SMAK-enkäten är en enkät för utvärdering av arbetsmiljö. Enkäten är indelad i tre delar, fysiska-, fysikaliska- och organisatoriska/sociala faktorer, baserat på forskning inom arbetsmiljöområdet. Enkäten innehåller endast 30 frågor, där respektive område avslutas med en skattningsfråga ”vad är värst” samt en fritextfråga. Enkäten är utformad för att minimera tidsåtgång på arbetsplatsen och genomsnittlig svarstid är endast 12 minuter. SMAK-metodens frågor identifierar problem i arbetsmiljön, för att kunna sätta in skräddarsydda insatser och slutligen utvärdera effekten av dessa insatser. SMAK-enkäten har utvärderats vetenskapligt och visats ha goda psykometriska egenskaper. SMAK-enkäten presenteras som bilaga 1.

År 2014 involverades Docent Kristina Areskoug-Josefsson, Jönköping Academy, för stöd i den fortsatta arbetsprocessen. För att säkerställa hög kvalitet inleddes fyra forskningsprojekt för psykometrisk utvärdering av SMAK-enkäten.

Resultatet i dessa forskningsstudier visar att SMAK-enkäten har god kommunikativ och pragmatisk validitet samt mycket god innehållsvaliditet [9], mycket god test-retest reliabilitet och hög trovärdighet (trustworthiness) avseende interbedömarreliabilitet vid sammanställning av fritextfrågorna i enkäten [10]. SMAK-enkäten har dessutom visats spegla verklig fysisk arbetsbelastning hos undersköterskor på en medicinklinik [11]. Fördjupad psykometrisk utvärdering av SMAK-enkäten har utvärderat enkätens förmåga att utvärdera fenomenet arbetsmiljö samt enkätens mätprecision och huruvida det är verkliga skillnader mellan svarsalternativen i enkäten. Studien utvärderar dessutom hur dessa faktorer påverkas av trikotomisering (opublicerade data), det sätt som SMAK-enkätens resultat presenteras på.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

I syfte att optimera kvalitet och resultat i SAM har SMAK utvecklats från att endast vara en enkät till en arbetsmetod för stöd i det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). SMAK består idag av följande delar:

- Uppstartsarbete
- Kartläggning/riskanalys
- Skräddarsydda insatser
- Utvärdering

1.2 SMAK forsknings- och utvecklingsarbete, 2021-

Arbetet med utveckling av SMAK-metoden samt de fyra forskningsstudierna för psykometrisk utvärdering av SMAK-enkäten färdigställdes under 2020. Nya forsknings- och utvecklingsprojekt har startats upp under 2021.

1.2.1 Hälsö högskolan i Jönköping

Forskningsprojekt pågår inom ramen för doktorsavhandling. Avhandlingen avser att utvärdera hur tillförlitligt SMAK-enkäten mäter arbetsmiljö, hur arbetsmiljöinsatser ska implementeras för att optimera nytta, hur arbetsmiljön kan påverkas av systematiskt arbetsmiljöarbete med SMAK som arbetsmetod samt hur det, i sin tur, påverkar sjukskrivning, personalomsättning, patientnöjdhet och patientsäkerhet på en medicinklinik. Preliminär titel på avhandlingen är: “The Structured Multidisciplinary work Evaluation Tool (SMET) for work environment management in a hospital setting: Evaluation of the tool and its effect on work environment, sick-leave, staff turnover, patient satisfaction and patient safety”.

1.2.2 Linköpings universitet

SMAK-enkäten kommer att användas för utvärdering av arbetsmiljö i det AFA-finansierade forskningsprojektet Patient And Worker Safety Study (PAWSS) som leds av docent Charlotte Wåhlin, Arbets- och miljömedicinska kliniken, Linköping samt Linköpings Universitet.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

1.2.3 Tehran University, Iran

Arbete med att översätta SMAK-enkäten till Persiska pågår. I ett andra steg ska enkäten utvärderas avseende psykometriska egenskaper i sin kontext i Iran och i ett tredje steg ska SMAK användas i forskningsstudier inom industrin i Iran. Arbetet leds av associate professor Hamid Reza Mokhtarinia *Department of Ergonomics, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences (USWR)*, Tehran University.

1.2.4 VID Specialized University, Norge

De organisatoriska- & sociala frågorna i enkäten kommer att användas i ett forskningsprojekt inom barnomsorgen. Projektet leds av Birgit Hegge, fakultet för helsefag, VID Specialized University, Sandnes, Norge.

1.2.5 Företagshälsovårdsbranschen, Sverige

Stort intresse har visats efter presentationer för branschorganisationen Sveriges företagshälsor (VD Peter Munck af Rosenschöld) samt psykologer och beteendevetare i K2-nätverket (företagshälsor inom SKR)

1.2.6 Internt utvecklingsarbete på Arbetsmiljöenheten, Region Jönköpings län

- Projekt för utveckling av datorprogram för SMAK. Ett web baserad IT-stöd för SMAK-metoden är nödvändigt för att optimera användarvänlighet, skala upp arbetet med SMAK samt underlätta spridning inom svensk företagshälsovård.
- Specialistprojekt för ytterligare utvärdering av psykometriska egenskaper i SMAK-enkäten.
- Masterprojekt för utveckling av ett utbildningsprogram för SMAK-metoden.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

2 Guide för genomförande av arbete med SMAK

2.1 Uppstartsarbete

2.1.1 Internt uppstartsarbete

När önskemål om SMAK-uppdrag inkommer till företagshälsovården utses två huvudansvariga för uppdraget. Som huvudansvarig har man alla kontakter och möten med uppdragsgivaren och leder det interna SMAK-arbetet på företagshälsovården.

Därefter utser företagshälsovården en intern arbetsgrupp på 4-5 medarbetare, med företagshälsovårdens olika professioner, som medverkar i uppdraget. Att ingå i företagshälsovårdens interna arbetsgrupp kan innebära medverkan i inhämtning och sammanställning av data samt framtagandet av skraddarsydda insatser.

2.1.2 Uppstartsarbete med uppdragsgivare/verksamhet

Huvudansvariga från företagshälsovården inleder uppstartsarbete med aktuell uppdragsgivare/verksamhet. Uppstartsdiskussioner med arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter är mycket viktiga. Det är centralt att de engageras tidigt i projektet och att alla involverade vet vad som ska genomföras och hur det kommer att gå till. Områden som behöver diskuteras vid uppstartsarbete med uppdragsgivare/verksamhet presenteras i bilaga 2.

När alla delar av uppstartsarbetet har gått igenom tillsammans med uppdragsgivare/verksamheten och överenskommelse om att initiera ett SMAK-uppdrag har gjorts, skrivs ett formellt utredningsuppdrag som undertecknas av respektive verksamhetschef. Förslag på uppdragsbekräftelse i bilaga 3.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

2.2 Kartläggning/riskanalys

2.2.1 Insamling av data

2.2.1.1 SMAK-enkäten

SMAK-enkäten är en enkät för utvärdering av arbetsmiljö. Enkäten är indelad i tre delar (fysiska, fysikaliska och organisatoriska/sociala faktorer) med syfte att identifiera problem i arbetsmiljön. SMAK-enkäten skickas ut och besvaras med en skattningsskala 1-10.

2.2.1.2 Att skicka ut enkät via esmaker

Utskick av SMAK-enkäten genomförs via enkäthanteringssystemet (esmaker). Enkäten bör vara möjlig att besvara under 2-3 veckor. Regelbunden information om svarsfrekvens skickas till ansvarig chef i syfte att bidra till hög svarsfrekvens.

2.2.1.3 Fördjupad analys

Fördjupad ”objektiv” analys är ett komplement till SMAK-enkäten med syftet att kvantifiera och verifiera beskrivna upplevelser av arbetsmiljön. Fördjupad analys kompletteras med fördel med objektiva data så som tekniska mätningar (t.ex. EMG, inklinometer, accelerometer, temperaturmätning, ljudmätning mm), sjuktal, personalomsättning, patientsäkerhet mm. Fördjupad analys genomförs enligt överenskommelse med uppdragsgivaren. Viktigt att dessa data är relevanta i sitt sammanhang och kan spegla effekter av skraddarsydda arbetsmiljöinsatser på arbetsplatsen.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

2.2.2 Sammanställning av data

2.2.2.1 SMAK-enkäten

Vid sammanställning av resultatet delas 1-10 skalan till tre delar (trichotomisering) (1-3=låg grad av problem (grön), 4-7=måttlig grad av problem (gul), 8-10=hög grad av problem (röd)) och presenteras i cirkeldiagram. Vid sammanställning av resultatet ska frågorna med skattningsskala (frågor 1-7, 10-13, 18-27, 30) sammanställas och tolkas separat. Förändringar av de gröna, gula och röda fälten mellan två mätillfällen speglar verkliga förändringar i hur man upplever sin arbetsmiljö [10] (samt opublicerad data).

Tillägg av antal 1:or och antal 10:or till cirkeldiagrammen förbättrar precisionen i utvärderingen av respektive fråga.

Fördjupad utvärdering med korrelationsanalys mellan frågorna i SMAK-enkäten kan göras för att öka förståelsen av hur arbetsmiljöproblemen hänger ihop på respektive arbetsplats.

Under förutsättning att sammanställning av fritextfrågorna i SMAK-enkäten genomförs enligt framtagen metod, kommer resultatet att bli väldigt likt – även om det genomförs av olika personer [10].

För sammanställning av de öppna frågorna använder vi oss av tematisk analys:

1. Kopiera den fria texten i de öppna frågorna från esMaker enligt manual.
2. Läs igenom den fria texten för att få en känsla av helheten.
3. Skapa ett sammanfattande kondensat av ord, meningar och stycken. Ingen information får gå förlorad.
4. Dessa kondensat grupperas utifrån sitt innehåll. Skapa tillräckligt med grupper så att alla kondensat får plats i en grupp.
5. Ge varje grupp en rubrik utifrån dess innehåll.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

För att optimera den kvalitativa analysen ställs följande frågor:

Motsvarar rubrikerna sammanfattningen av svaren i respektive grupp?

Beskriver rubrikerna huvudproblemen?

Finns det rubriker som inte överensstämmer med kondensatens innehåll?

Finns det kondensat som återkommer under fler än en rubrik?

OBS!

Kvalitativ data presenteras som en skriftlig övergripande sammanfattning av resultatet (utan rubriker, kategorier och kondensat) och klistras in i Excelmall SMAK 2.1 (bilaga 3).

2.2.2.2 Fördjupad analys

Resultatet i den fördjupade analysen kompletteras till resultatet i SMAK-enkäten.

2.2.2.3 Möte med verksamhetens referensgrupp

Företagshälsovårdens huvudansvariga presenterar resultat från SMAK-enkäten och fördjupad analys för verksamhetens referensgrupp (5-6 medarbetare med olika professioner och från olika delar av verksamheten). Resultatet diskuteras utifrån tre frågor: Känner ni igen er i resultatet? Vilka orsaker ligger bakom resultatet? Lösningar på problemen?

2.2.2.4 Reflektioner i intern (företagshälsovården) arbetsgrupp

Företagshälsovårdens huvudansvariga presenterar resultat från SMAK-enkäten, fördjupad analys samt möte med verksamhetens referensgrupp för företagshälsovårdens interna arbetsgrupp. Gruppen diskuterar och analyserar resultatet. Gruppen kommer gemensamt fram till ett sammanfattande resultat och åtgärdsförslag som presenteras för uppdragsgivare och verksamhet.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

2.3 Skräddarsydda insatser

2.3.1 Evidensbaserade insatser

Arbetet med att ta fram skräddarsydda insatser inleds med att företagshälsovården identifierar evidensbaserad kunskap som kan vara lämplig utifrån verksamhetens arbetsmiljöproblem.

2.3.2 Participativ arbetsprocess

Därefter involveras medarbetare från verksamheten i en participativ arbetsprocess där den evidensbaserade kunskapen anpassas och skräddarsys efter verksamheten.

2.3.3 Nyttan i relation till arbetsinsats

Insatser som kan förväntas generera mesta möjliga nytta i relation till arbetsinsatsen ska prioriteras.

2.3.4 Multifaktoriella insatser

Multifaktoriella insatser, där insatserna riktas mot flera problem samtidigt, prioriteras före enskilda insatser.

2.3.5 Flexibla, dynamiska insatser

Insatserna ska vara flexibla och dynamiska, och därmed kunna förändras över tid i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Detta är viktigt för att insatserna ska kunna anpassas till nya problem eller behov som uppstår i arbetsmiljön.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

2.4 Utvärdering

Utvärdering genomförs på samma sätt och kan användas som en ny kartläggning (2.2.), som leder till nya skräddarsydda insatser osv.

Om svarsfrekvensen är <80 % kan resultatet kompletteras med statistisk analys. Initial analys bör då göras på bakgrundsdata för att utesluta skillnader avseende yrke, ålder, år i yrket mm, mellan testtillfällena.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Referenser

- [1] United Nations. Department of Economic and Social Affairs. Sustainable Development. United Nations; 2021 [2021-03-26]. <https://sdgs.un.org/goals> 2021.
- [2] The Swedish Work Environment Authority www.av.se.
- [3] Systematic Work Environment Management (Provision, AFS 2001:1). The Swedish Work Environment Authority. <https://www.av.se/en/work-environment-work-and-inspections/publications/foreskrifter/systematic-work-environment-management-afs-20011-provisions/>, (2001:1).
- [4] Schmidt L, Sjöström J. IVL-rapport C 125 Användning av företagshälsovård i kommuner och landsting [IVL-report C 125 Usage of occupational health service in municipalities and counties]. IVL Svenska Miljöinstitutet [IVL Swedish Environmental Research Institute]: 2015.
- [5] van der Beek AJ, Dennerlein JT, Huysmans MA, Mathiassen SE, Burdorf A, van Mechelen W, van Dieën JH, Frings-Dresen MH, Holtermann A, Janwantanakul P, van der Molen HF, Rempel D, Straker L, Walker-Bone K, Coenen P. A research framework for the development and implementation of interventions preventing work-related musculoskeletal disorders. *Scandinavian journal of work, environment & health*. 2017 Nov 1;43(6):526-39. PubMed PMID: 28945263. Epub 2017/09/26. eng.
- [6] Buruck G, Tomaschek A, Wendsche J, Ochsmann E, Dörfel D. Psychosocial areas of worklife and chronic low back pain: a systematic review and meta-analysis. *BMC Musculoskelet Disord*. 2019 Oct 25;20(1):480. PubMed PMID: 31653249. Pubmed Central PMCID: PMC6814972. Epub 2019/10/28. eng.
- [7] Coenen P, Gouttebargé V, van der Burght AS, van Dieën JH, Frings-Dresen MH, van der Beek AJ, Burdorf A. The effect of lifting during work on low back pain: a health impact assessment based on a meta-analysis. *Occupational and environmental medicine*. 2014 Dec;71(12):871-7. PubMed PMID: 25165395. Epub 2014/08/29. eng.
- [8] OSHA. European Agency for Safety and Health at Work, Work-related musculoskeletal disorders: Prevention report2008.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

- [9] Haraldsson P, Jonker D, Strengbom E, Areskoug-Josefsson K. Structured Multidisciplinary work Evaluation Tool: Development and validation of a multidisciplinary work questionnaire. *Work (Reading, Mass)*. 2016;55(4):883-91. PubMed PMID: 28059819. Epub 2017/01/07. eng.
- [10] Haraldsson P, Jonker D, Rolander B, Strengbom E, Areskoug-Josefsson K. Structured Multidisciplinary Work Evaluation Tool (SMET): Reliability testing of a multidisciplinary/multifactorial work questionnaire. *Work (Reading, Mass)*. 2019;62(2):287-97. PubMed PMID: 30829639. Epub 2019/03/05. eng.
- [11] Haraldsson P, Areskoug-Josefsson K, Rolander B, Strengbom E, Jonker D. Comparing the Structured Multidisciplinary work Evaluation Tool (SMET) questionnaire with technical measurements of physical workload in certified nursing assistants in a medical ward setting. *Applied ergonomics*. 2021 Oct;96:103493. PubMed PMID: 34116412. Epub 2021/06/12. eng.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Information om arbetsmiljöprojekt på din arbetsplats

Ett arbetsmiljöprojekt har startats upp med syfte att främja arbetsmiljön på din arbetsplats. Projektet har initierats av verksamhetschef (namn), det startades (datum) och kommer att pågå fram till (datum).

Så här kommer projektet att genomföras?

Projektet inleds med att en enkät för utvärdering av din arbetsmiljö att skickas till dig. Enkäten kommer att skickas ut från enkäthanteringsystemet esmaker. **Vi är tacksamma om du avsätter tid för att besvara enkäten! Den innehåller 33 frågor och tar 10-15 minuter att besvara.** Resultatet i enkäten kommer att sammanställas på gruppnivå. Utifrån resultatet kan klinikledningen sedan sätta in skraddarsydda insatser för att förbättra arbetsmiljön.

Min personliga integritet?

Enkätsvaren kommer att anonymiseras i esmaker, vilket innebär att ingen kan koppla ihop dina svar med ditt namn. Stor hänsyn kommer att tas till din personliga integritet och resultatet från grupper mindre än 10 individer kommer inte att presenteras.

Vem gör vad?

Arbetsmiljöenheten ansvarar del ett av projektet. I del ett ingår att skicka ut en enkät för kartläggning av arbetsmiljön, att sammanställa resultatet från kartläggning för att identifiera potentiella risker/problem i arbetsmiljön på din arbetsplats samt att presentera resultatet för verksamhetens ledning. Utifrån resultatet kan verksamheten sätta in riktade insatser för att förbättra arbetsmiljön.

Verksamhetsledningen på din arbetsplats är huvudansvarig del två av projektet. I del två ingår att genomföra riktade insatser i verksamheten, utifrån kartläggningen i del ett, för att minska eventuella risker/problem i arbetsmiljön. Här är allas medverkan och engagemang av största vikt för att projektet ska uppnå goda resultat. Arbetsmiljöenhetens roll i del två är rådgivande och kunskapsförmedlande.

Frågor?

Har du några frågor kring arbetsmiljöprojektet kan du kontakta:

(namn, telefonnummer, e-post)

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK).

Bakgrundsfrågor

Ålder?

- 30 år eller yngre
- 31-40 år
- 41-50 år
- 51-60 år
- 61 år eller äldre

Yrke?

- Yrke 1
- Yrke 2
- Yrke 3

Antal år i yrket?

- 0-2 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- Mer än 10 år

Antal år på xx-arbetsplatsen?

- 0-2 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- Mer än 10 år

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Din arbetsplats?

- Arbetsplats 1
- Arbetsplats 2
- Arbetsplats 3

Din sysselsättningsgrad?

- 0-25%
- 26-50%
- 51-75%
- 76-100%

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Nedan följer frågor för inventering av problemområden i din arbetsmiljö.

A. Fysisk arbetsmiljö.

1. Upplever du att det är ett problem med tunga lyft i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

2. Upplever du att det är ett problem med upprepning av rörelse i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

3. Upplever du att det är ett problem med ensidiga eller låsta arbetsställningar i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

4. Upplever du att det är ett problem med obekväma arbetsställningar i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

5. Upplever du att det är ett problem med hög arbetstakt i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

6. Upplever du att det är ett problem med synkrävande arbetsuppgifter?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

7. Upplever du att det är ett problem med långvarigt sittande arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

8. Vilken av de ovanstående fysiska faktorerna upplever du som mest påfrestande? (endast ett alternativ)

- Tunga lyft
- Upprepning av rörelse
- Ensidiga eller låst arbetsställningar
- Obekväma arbetsställningar
- Hög arbetstakt
- Synkrävande arbete
- Sittande arbete

9. Skriv ner de faktorer som du upplever mest fysiskt belastande i ditt arbete. Försök att beskriva dem kortfattat.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

B. Fysikalisk arbetsmiljö.

10. Upplever du problem med för hög ljudnivå på din arbetsplats?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

11. Är det problem med värme, kyla eller drag vid din arbetsplats?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

12. Upplever du problem med belysningen på din arbetsplats?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

13. Är det trångt eller dåligt med utrymme på din arbetsplats?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

14. Utsätts du för kemiska risker i ditt arbete? (t ex cytostatika, formalin, härdplaster)

- Ja
 Nej

15. Om ja, vilket/vilka ämnen?

16. Vilken av ovanstående fysikaliska faktorer upplever du som mest påfrestande?

- Ljudnivån
 Värme, kyla, drag
 Belysning
 Trånga utrymmen
 Kemikalier

17. Skriv ner de fysikaliska faktorer som du upplever mest påfrestande i ditt arbete. Försök att beskriva dem kortfattat.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

C. Organisatorisk- och social arbetsmiljö.

18. Upplever du att det är ett problem med arbetsrutiner och arbetsfördelning på din arbetsplats?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

19. Upplever du att det är ett problem med hur ni samarbetar, kommunicerar och ger varandra feedback på din arbetsplats.

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

20. Upplever du att det är ett problem med stöd från arbetsledning/chefer?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

21. Upplever du att det är ett problem med ansvar, befogenheter och/eller förväntningar i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

22. Upplever du att det är ett problem med dina möjligheter att utvecklas i arbetet?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

23. Upplever du att det är ett problem med orimliga krav i arbetet?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

24. Upplever du problem med att kunna ha kontroll och hantera den psykiska belastning som uppstår?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

25. Upplever du problem med att hinna ta rast under en vanlig arbetsdag?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

26. Upplever du problem med oro för att göra allvarliga misstag i ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

27. Upplever du problem med oro för att inte hinna med ditt arbete?

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 I hög grad

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

28. Vilken av de ovanstående organisatoriska- och sociala faktorerna upplever du som mest påfrestande?

- Arbetsrutiner och arbetsfördelning
- Samarbete, kommunikation & feedback
- Stöd från chef/ ledning
- Ansvar, befogenheter & förväntningar
- Möjligheter att utvecklas i arbetet
- Höga krav i arbetet
- Känslan av att inte ha kontroll
- Att inte hinna ta rast
- Oro för allvarliga misstag
- Oro för att inte hinna med sitt arbete

29. Skriv ner de faktorer som du upplever mest belastande i den organisatoriska- och sociala arbetsmiljön. Försök att beskriva dem kortfattat.

30. Om du tänker på din arbetstillfredsställelse och arbetsmiljö, hur nöjd skulle du säga att du är?

Mycket missnöjd 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Mycket nöjd

Tack för din medverkan!

Arbetsmiljöenheten

Region Jönköpings län.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Bilaga 2. Uppstartsdiskussioner med uppdragsgivaren

Frågor	Ja	Nej	Oklart
Engagemang och medverkan från chef och ledning (direktör, verksamhetschef och första linjens chef)?			
Finns det ett tryck för förändring hos medarbetarna?			
Är det en majoritet av medarbetarna som vill medverka i arbetsmiljöarbetet?			
Finns det resurser i form av: ...tid? ...kunskap? ...implementering av arbetsmiljöinsatser?			
Finns det ett vertikalt nätverk för effektiv kommunikation med ledningsgruppen (regelbunden avstämning med verksamhetschef/ biträdande verksamhetschef?)?			
Finns det horisontella nätverk för effektiv kommunikation med medarbetarna (referensgrupp från verksamheten)?			
Är arbetsstrukturen och det kontinuerliga arbetet i SMAK tydligt beskrivet för verksamheten?			
Vilken sorts data vill verksamheten utvärdera inom ramen för fördjupad analys? Sjuktal? Produktivitet? Patientsäkerhet? Annat?			
Har en formell uppdragsbeskrivning formulerats och skrivits under av respektive verksamhetschefer? Standardiserad uppdragsmall			

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Bilaga 3. Mall för skriftligt uppdragöverenskommelse

FHV-företag

Adress
Postadress

Kundföretag

Enhet/verksamhet
Ort

Uppdragsöverenskommelse

Kontaktperson uppdragsgivare: namn, titel

Kontaktperson FHV-företaget: namn, titel

Bakgrund och syfte

FHV-företaget kontaktades ...

Syftet med insatsen är att...

Uppdragsbeskrivning

FHV-företaget genomför en inledande enkät för att utvärdera arbetsmiljön. FHV-företaget analyserar och sammanfattar resultatet i en rapport, som en del i underlaget för verksamhetens handlingsplan för en bättre arbetsmiljö.

FHV-företaget kan, på uppdrag av ledning och samverkansgrupp, bidra vid aktiviteter kopplade till handlingsplanen. I dessa fall görs en ny överenskommelse gällande omfattning och återrapportering.

Metod

Kartläggande SMAK-enkät (Systematisk Multidisciplinär Arbetsmiljö Kartläggning).

Enkäten består av 30 frågor, indelade i tre områden: fysiska, fysikaliska och organisatoriska/sociala faktorer.

Enkäten sänds ut digitalt via esmaker till samtliga XX medarbetare samt chefer. Enkätsvaren behandlas konfidentiellt enligt regionens etiska riktlinjer för medarbetarundersökningar. En uppföljande enkät genomförs efter ca 1 år.

Ansvariga konsulter

namn, titel

namn, titel

Dokumentation

Resultatet sammanfattas i en skriftlig rapport som redovisas för uppdragsgivarna vid en muntlig presentation. Allt arbetsmaterial tillhör FHV-företaget, och kommer att förstöras efter uppdragets slut.

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057

Tidplan

datum	Medarbetarna informeras (ansvarig?)
datum	Enkäten öppen att besvaras under 3 veckor.
datum	Presentation och reflektion kring resultatet tillsammans med uppdragsgivaren.
datum	Om önskemål finns medverkar FHV-företaget vid muntlig återkoppling till arbetsgruppen.

Ort den (datum och månad)

namn FHV-chef
titel
FHV-företaget

Namn uppdragsgivare
titel
verksamhet

Strukturerad Multidisciplinär Arbetsmiljökartläggning (SMAK)

Arbetsmiljöenheten
Region Jönköpings län
Hus M3, Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon 010 -242 28 30
E-post arbetsmiljoenheten@rjl.se
Orgnr: 232100-0057